

grada

Mr. Tomislav ANĐELIĆ

KONZERVACIJA I DJELOMIČNA RESTAURACIJA SREDNJOVJEKOVNE CRKVE U TEPČIĆIMA KOD ČITLUKA

Kulturnoj i znanstvenoj javnosti poznato je da su se u vrijeme 1981. i 1982. god. izvršila arheološka iskapanja srednjovjekovne crkve u Tepčićima kod Čitluka. Istraživanje je izvršeno u okviru arheološkog projekta koji je financirala tadašnja Zajednica za znanost BiH. Nositelj poslova bio je Zemaljski muzej u Sarajevu. Istraživačku ekipu predvodio je autor ovog teksta a ostala dva člana ekipe bili su dr. Pavo Anđelić, savjetnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu i Stevo Janjić, preparator iz Muzeja Hercegovina u Mostaru.¹

Na lokalitetu Crkvine u Tepčićima, gdje je otkrivena srednjovjekovna crkva, očekivala se jedna druga sakralna građevina - kasnoantička (starokršćanska) bazilika, međutim, to se nije obistinilo.

Lokacija s crkvom smještena je uz asfaltnu cestu Mostar - Tepčići. Selo Tepčići inače slabo poznajemo iz starije arheološke literature.

Tu je 1959. god. pokojni prof. Marko Vego vršio manja parcijalna arheološka iskapanja koja nisu nikada publicirana. Iz njegovog dnevnika iskapanja, koji se nalazio u Muzeju Hercegovina, vidljivo je da se istraživanje izvodilo za potrebe Zavičajnog muzeja u Mostaru, a zbog nedostatka financijskih sredstava, iskapanje nije nastavljeno.²

Šefik Bešlagić u svojoj knjizi³ također spominje Crkvine u Tepčićima na kojima se nalazi 39 stećaka (sljemenjaka, ploča i sanduka).

¹ Projekt istraživanja je izradio mr. Tomislav Anđelić koji je bio i glavni istraživač. Cijeli projekt izveden je preko znanstvene institucije Zemaljskog muzeja BiH u Sarajevu kao registrirane znanstvene institucije.

² Dnevnik prof. Vego bio je arhiviran u Zavičajnom muzeju u Mostaru. Danas više ne postoji jer je u posljednjem ratu uništena sva arhivska građa.

³ Šefik Bešlagić, *Stećci* (topografsko-kataloški pregled), Sarajevo 1971.

Sudeći po brojnim površinskim nalazima prapovijesne, antičke i srednjovjekovne provenijencije, drugih nalaza nije bilo pa nije teško zaključiti da se ovdje živjelo u jednom dugom vremenskom razdoblju od prapovijesti do kasnog srednjeg vijeka.

U arheološkim i povijesnim te zaključnim razmatranjima može se slobodno reći da crkva, kakva je otkrivena u Tepčićima, zaslužuje iznimnu pozornost, posebice ako znamo da taj tip srednjovjekovnih sakralnih objekata nije dovoljno poznat u zapadnoj Hercegovini, a malo je poznat i u Bosni.

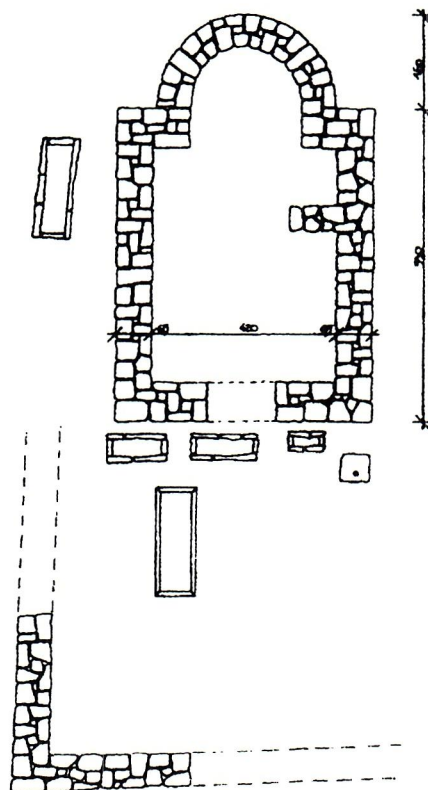
Sličnih crkava tepčićkoj sakralnoj građevini otkriveno je u istočnoj Hercegovini, kao npr: u Ošanićima kod Stoca, u Trijebnju (sv. Nikola) također kod Stoca, Crkva sv. Akima u Fatnici kod Stoca, više crkava u Žabi i Popovu, Ljubomiru, Razićima i Biskupu kod Glavatičeva (Konjic), Kočelu kod Trebinja datirana u 1488. god., Haljinićima kod Čatića (Kakanj).

Naša crkva u Tepčićima svoje analogije nalazi na više mjesta u Dalmaciji. Nakon temeljite analize crkve, moglo bi se zaključiti da ovakav tip crkava ima svoj vrlo dug razvojni put, čak od vremena kasne antike pa tako reći do današnjih dana. Datira se okvirno u 11.-13. st.

Još u doba iskapanja (1981.-1982.) općini Čitluk kao i konzervatorima i restauratorima preporučeno je da se crkva u Tepčićima konzervira i restaurira kako bi se mogla prezentirati kulturnoj i znanstvenoj javnosti kao jedini spomenik sakralne arhitekture u čitlučkoj općini.

Nakon nekoliko podataka o povijesti crkve u Tepčićima, treba reći da ona predstavlja značajan objekt našeg srednjovjekovnog sakralnog graditeljskog nasljeđa 11., 12. i 13. st.

Poslije iskapanja tepčićke crkve 1982. god. nije se dogodila konzervacija niti restauracija. Nekonzervirana crkva ostala je sve do 2002. god. kada je Muzej HZHB iz Mostara sudjelovao na natječaju Vlade Republike

Sl. 1. Tlocrt crkve u Tepčićima.

Hrvatske koja je odobrila izvjesna financijska sredstva za konzervaciju ove crkve. Organizator konzervacije bio je sam Muzej HZHB na čelu s ravnateljem mr. Ivanom Kordićem. Konzervatorske radove izveli su trojica zidara iz sela Tepčića, koji su zidove crkve podigli iznad zemlje od 1-1,5 m visine. Slog kamena nastojao je slijediti originalne zidove. Vrsta kamena kojima je vršena konzervacija je ista kakva je bila i ranije. Ovim se realizirala namjera arheologa i istraživača mr. Tomislava Anđelića iz 1982. god.

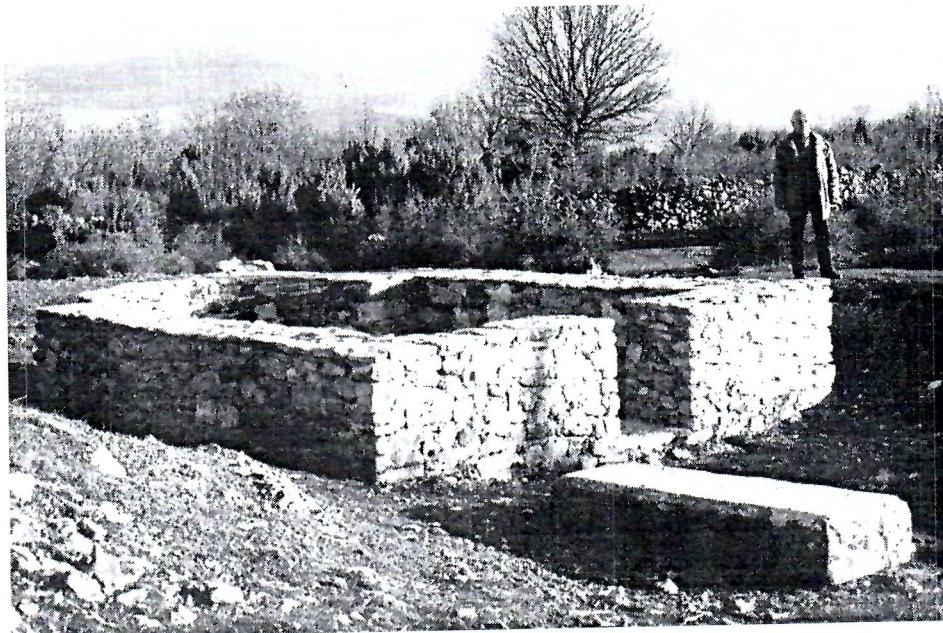
Da bi se crkva, i lokalitet Crkvine u Tepčićima, mogla u potpunosti prezentirati kulturnoj i znanstvenoj javnosti, čitav lokalitet sa stećcima trebao bi se prvo očistiti od raznog rastinja, stećke također treba očistiti od mahovine. Lokalitet bi se trebalo ozeleniti nekim plemenitim drvećem pa po mogućnosti i ograditi. Ovako očišćen, uređen lokalitet na Tepčićima mogao bi poslužiti kao primjer da se i brojni drugi lokaliteti ovakve vrste u općini Čitluk i drugim hercegovačkim općinama uredi i prezentiraju kako bi obogatili kulturnu i turističku ponudu Hercegovine.

Zato predlažem Muzeju HZHB u Mostaru da u 2004. godi. ponovno konkuriraju kod Vlade Republike Hrvatske i općine Čitluk da se odobre minimalna sredstva za uređenje ovakvog kompleksnog i značajnog arheološkog lokaliteta.

Nadamo se da će se ova inicijativa uspješno realizirati.

Sl. 2. Konzervirana crkva u Tepčićima.

Sl. 3. Konzervirana crkva u Tepčićima.

Sl. 4. Konzervirana crkva u Tepčićima.